

OPETUSHALLITUS

Kohti uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa

VASU 2017

Porin kesäyliopisto
19.10.2016
Pia Kola-Torvinen
Opetushallitus

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Iltapäivän ohjelma

Klo 12.00-13.30 Varhaiskasvatussuunnitelma-asiakirjat osa kasvatuksen ja opetuksen ohjausjärjestelmää

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistamisen tavoitteet - Mikä muuttuu?

Klo 13.30-14.00 Kahvi

Klo 14.00-15.30 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pedagogisena asiakirjana

Vasuttaako! – matkaeväitä yhteiseen suunnitelmatyöhön

Keskustelua, kysymyksiä...

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Muutoksen tuulet varhaiskasvatuksen hallinnossa - päivähoidosta varhaiskasvatukseen

Lasten päivähoidon lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön 1.1.2013

- Päivähoito ei enää osa sosiaalihuoltolaissa 17§ todettua sosiaalipalvelua → osaksi kasvatus- ja koulutusjärjestelmää

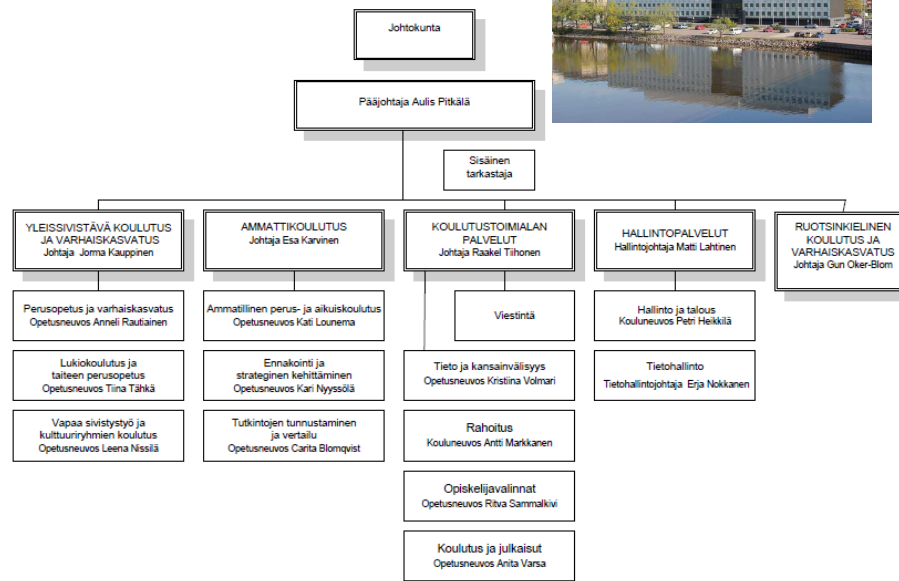
Uuden varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe astui voimaan 1.8.2015

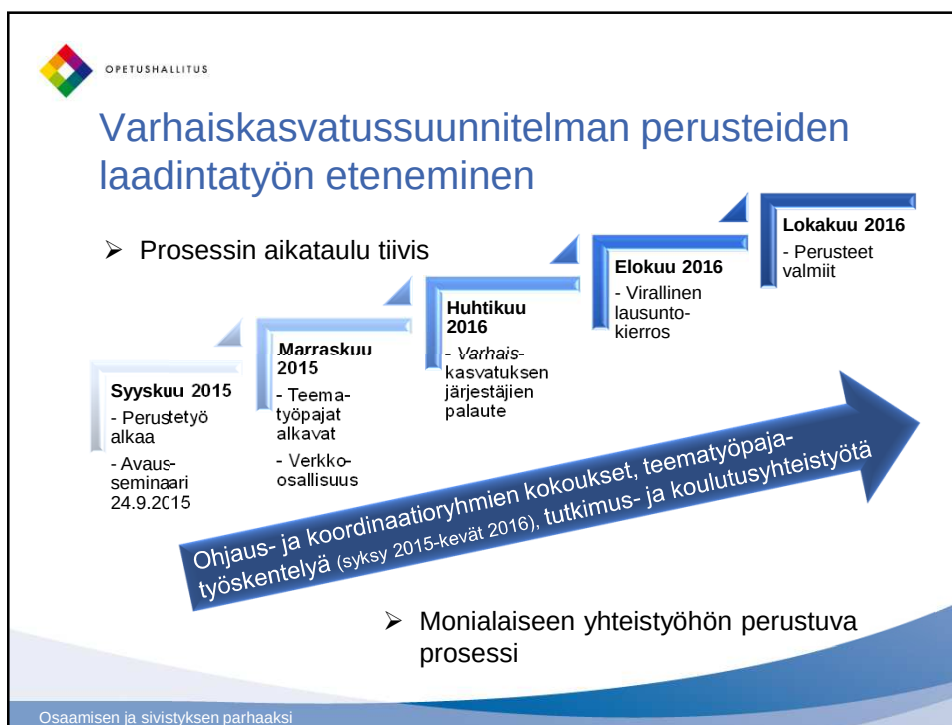
- Varhaiskasvatuksen asiantuntijaviraston tehtävät siirtyivät THL:stä Opetushallitukselle → varhaiskasvatus osaksi lapsen elinikäisen kasvun ja oppimisen polkua

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

Opetushallitus

4.1.2016

Perustetyön lähtökohtia

- Arvio toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista
- Nykytilan analyysi
- Tutkimuksen, arviointien ja kehittämistyön tulokset
- Kansainväliset aineistot
- Työtä ohjaavat kansalliset linjaukset

Taustalähtökohtia

Lapsen muuttuva rooli

- Yhdessä tekeminen, osallistuminen
- Tutkiva ja luova työskentely

Muuttuva maailma

- Ympäristö, globalisoituminen, talous, työelämä, teknologia, yhteisöjen monimuotoisuus

Vaikutukset lasten toimintaympäristöihin

Muuttuva oppiminen

- Oppimiskäsitys
- Vertaisoppiminen ja kokonaisuuksien rakentaminen
- Leikin merkitys oppimiseen

Muuttuva osaaminen

- Laaja-alaisuus, eettisyys, kestävyys
- Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot, tiedon jäsentäminen
- Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot

OPETUSHALLITUS

VASU 2017

- Tavoitteena suomalaiseen järjestelmään sopiva, kehittämistä ohjaava asiakirja
- Lainsäädännön linjaukset huomioitava
- Varhaiskasvatuksen kolme muotoa: päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja muu varhaiskasvatus
- Perusteissa määrätään:
 - toteuttamisen keskeisistä sisällöistä,
 - järjestäjien ja huoltajien yhteistyöstä,
 - monialaisesta yhteistyöstä sekä
 - lapsikohtaisen suunnitelman sisällöstä

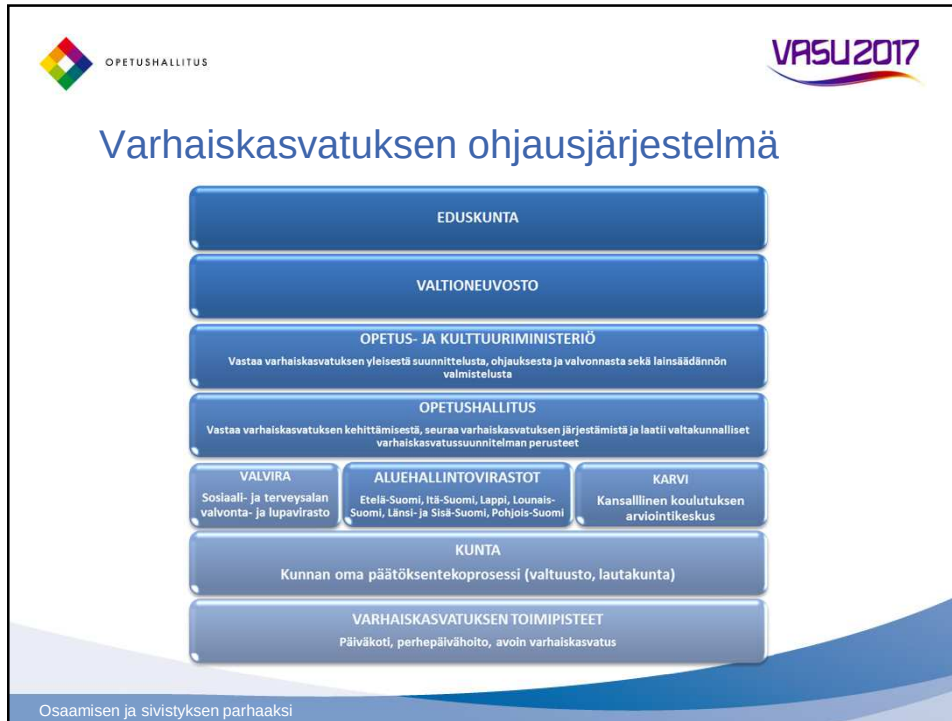
Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Varhaiskasvatussuunnitelma -asiakirjat osa kasvatuksen ja opetuksen ohjausjärjestelmää

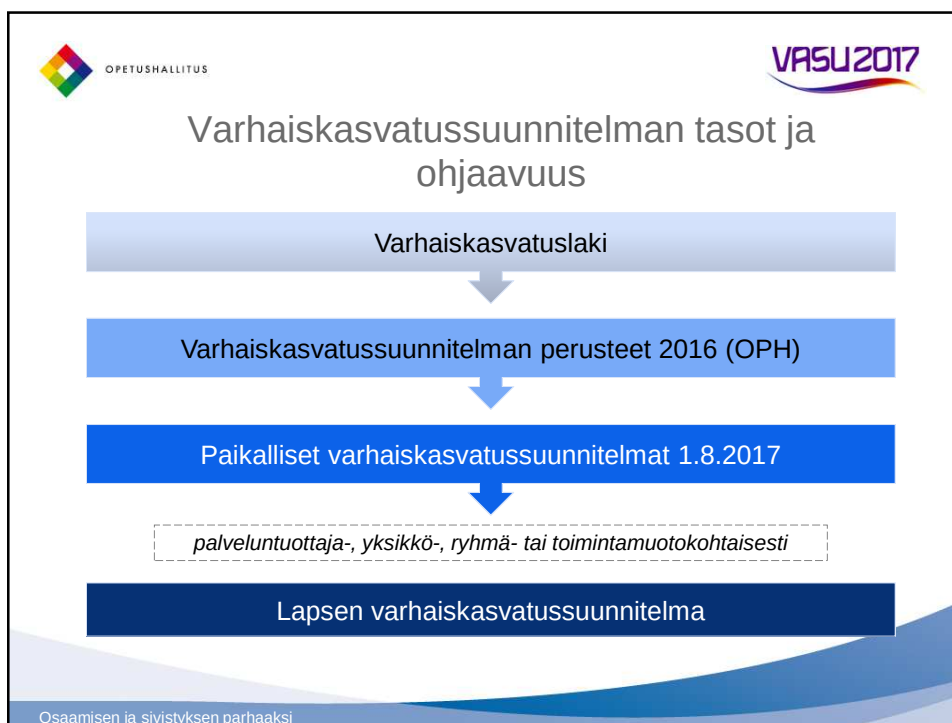

The diagram illustrates the basic principles of the Early Childhood Education Plan (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet). It consists of the following points:

- Opetushallitus varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona 1.8.2015 alkaen (Opetushallituksesta annettu laki 182/1991).
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen varhaiskasvatuslain (580/2015) 9 §:n mukaan antama määräys.
- Opetushallituksen tulee hyväksyä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet siten, että niiden mukaan laaditut paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön 1.8.2017 alkaen.

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

The slide features the logo of the Finnish National Board of Education (OPETUSHALLITUS) in the top left corner. The main text is centered and reads: **Syksy 2017:**
Mitä varhaiskasvatus-
suunnitelmien velvoittavuus
tarkoittaa työssäsi?

OPETUSHALLITUS

Syksy 2017:
Mitä varhaiskasvatus-
suunnitelmien velvoittavuus
tarkoittaa työssäsi?

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

 OPETUSHALLITUS

VASU2017

työskentelyä ohjaavat keskeiset asiakirjat

Varhaiskasvatustlaki (2015)

- Perustetyön reunaehdot ja sisältö

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005)

Vasu2017

ESIOPETUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET
2014

Esiopetuksen esiopetussuunnitelman perusteet (2014)

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

 OPETUSHALLITUS

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistamisen tavoitteet - Mikä muuttuu?

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

VASU2017 keskeisimmät "kärjet"

Varhaiskasvatuslain 10 tavoitteen toteutuminen

Osallisuuden lisääminen

Varhaiskasvatuksen yhdenvertainen toteutuminen osana elinikäistä kasvun ja oppimisen polkua

Toimintakulttuurin kehittäminen

Varhaiskasvatuksen laadun jäsentäminen

Vahva ammatillinen osaaminen – johtaminen sekä arviointi ja kehittäminen

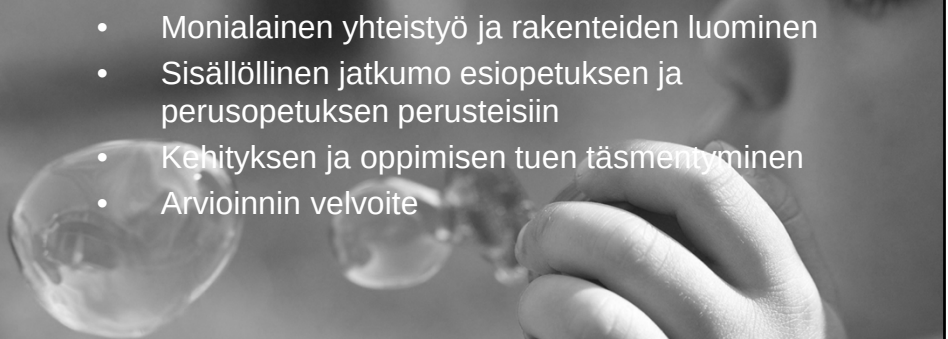
Pedagogiikan "kirkastaminen"
= Vasu2017 pedagogisena työvälineenä

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Uudistuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet - mikä muuttuu?

- Asiakirjan normiluonteisuus
- Pedagogiikan painottuminen
- Lasten ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen
- Monialainen yhteistyö ja rakenteiden luominen
- Sisällöllinen jatkumo esiopetuksen ja perusopetuksen perusteisiin
- Kehityksen ja oppimisen tuen täsmentyminen
- Arvioinnin velvoite

Ratkaistavia kysymyksiä

- ◆ Varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot, varhaiskasvatuksessa olevat eri ikäiset lapset sekä tuki varhaiskasvatuksessa – RAKENNE
- ◆ Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikallisten suunnitelmien merkitys – NORMI
- ◆ Muutoksen toteutuminen paikallisesti, erilaisissa varhaiskasvatusryhmissä – TOTEUTUS
 - Henkilöstö ja monialainen yhteistyö
 - Pedagogiikan johtaminen

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Paikallisesti päätettävät asiat

- Millä **kielillä** varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään.
- **Laaditaanko** paikallinen suunnitelma kokonaan tai osittain järjestäjä-, yksikkö-, ryhmä-, toimintamuotokohtaisena tai **alueellisina** suunnitelmina.
- Millaista varhaiskasvatussuunnitelman **rakennetta**, asioiden käsittelyjärjestystä ja julkaisutapaa käytetään.
- Miten varhaiskasvatuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat **osallistuvat** varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen.

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Paikallisesti päätettävät asiat

- Miten varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen liittyvä **yhteistyö** esiopetuksen, perusopetuksen ja sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoiden sekä muiden tarvittavien yhteistyökumppaneiden kanssa toteutetaan.
- Miten **paikalliset erityispiirteet**, varhaiskasvatuksen erilaiset järjestämisen tavat, kehittämisen tavoitteet sekä lapsia koskevat muut paikalliset suunnitelmat otetaan varhaiskasvatussuunnitelmaa valmisteltaessa huomioon.
- Miten varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan, miten sen toteutumista **arvioidaan** ja miten sitä **kehitetään**.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen liittyvät **käytännöt**.

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pedagogisena asiakirjana

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Moniammatillisuus varhaiskasvatuksen voimavarana

Varhaiskasvatustaki korostaa pedagogiikan merkitystä

- Lastentarhanopettajat, lastenhoitajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä
- Lastentarhanopettaja
 - Kokonaisvastuu lapsiryhmän toiminnan suunnittelusta
 - Toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta
 - Toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä sekä
 - Lapsen vasun laatisesta

Päiväkotien henkilöstön moniammatillisuus on voimavara laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle, kun kaikkien osaaminen, vastuut, tehtävät ja ammatitootit toteutuvat tarkoituksenmukaisella tavalla.

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Henkilöstön rooli keskeinen

Vuorovaikutusilmapiirin luomisessa
 Oppimisympäristön rakentamisessa
 Vuorovaikutustilanteiden "mallina" toimimisessa
 Erilaisten työtapojen käytössä
 Oppimisen mahdollisuuksien luomisessa eri tavoin oppiville lapsille
 Opeteluun houkuttelevien tilanteiden luomisessa ...

Tilaa pedagogiselle luovuudelle ja vapaudelle!

... saa kokeilla ... saa erehtyä... ja onnistua!

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

VASU2017

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

**JOHTAJUUS
HENKILÖSTÖ
KOKO YHTEISÖ**

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Henkilöstön rooli

- ◆ Toimintakulttuurin luominen
 - Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on jatkuvasti kehittyvä ja oppiva yhteisö
 - Varhaiskasvatuksessa toimitaan yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toinen toisiltaan
- ◆ Arvostus ja asenteet
 - Kaikki lapset saavat kokemuksia siitä, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään ja toiminnallaan on merkitystä.

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

VASU2017

Arvopohja

Lapsuuden itseisarvo

Turvallinen lapsuus

Lapsen oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja hyvinvointiin

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Perheiden monimuotoisuus

Terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

VASU2017

Oppimiskäsitys

- ◆ Lapsi on aktiivinen toimija ja lapset oppivat vuorovaikutuksessa
- ◆ Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla - tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu
- ◆ Lasten tulee saada onnistumisen kokemuksia ja kokea iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana

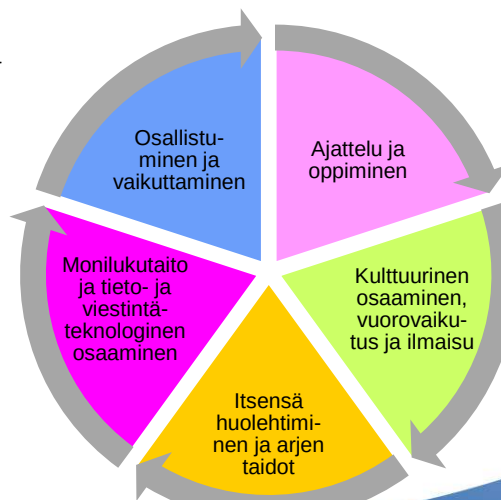

OPETUSHALLITUS

VASU2017

Laaja-alainen osaaminen varhaiskasvatuksessa

- Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa.
- Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuutta

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Ajattelu ja oppiminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja

MIKSI?

- Perusta muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle
- Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua

MITÄ?

- Taitoa jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä
- Rohkeutta kysyä ja kyseenalaistaa
- Kykyä käyttää mielikuvitusta ja luovuutta erilaisten ratkaisujen keksimisessä
- Sinnikkyyttä ponnistella asioiden eteen

MITEN?

- Annetaan tilaa ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle
- Tarjotaan monipuolisia ja merkityksellisiä kokemuksia, mahdollisuus leikkeihin sekä fyysiseen aktiivisuuteen
- Iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia
- Ohjataan lapsia suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan
- Tehdään ajattelua ja oppimista näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin avulla

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Oppimisen alueet

VASU2017

Ilmaisun monet muodot

musiikki, kuvataiteet, kädentaidot, suullinen ja kehollinen ilmaisu

Kielten rikas maailma

kielellisten taitojen kehitys

Minä ja meidän yhteisömme

historiallinen, yhteiskunnallinen, eettinen ja katsomuksellinen näkökulma

Tutkin ja toimin ympäristössäni

matemaattinen ajattelu, teknologia- ja ympäristökasvatus

Kasvan, liikun ja kehityn

liikunta, ravinto, terveys ja turvallisuus

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

- Laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle
- Suunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet
- Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa

- Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle
- Suunnitelmaa tehtäessä selvitetään ja otetaan huomioon lapsen ja huoltajien näkemykset lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisestä

Lapsen kiinnostuksen kohteet

Lapsen vahvuudet

Yksilölliset tuen tarpeet

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

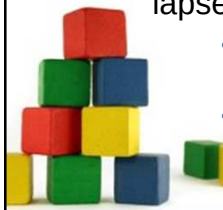
Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki

Muutokset perustuvat:

- tutkimustietoon
- varhaiskasvatuslain II vaiheen etenemiseen
- tuen selkeyttämiseen ja käytännön työstä saatuihin kokemuksiin
- jatkumon näkökulmaan (esiopetus ja perusopetus)

Lähtökohtana on, että varhaiskasvatus itsessään tukee lapsen kehitystä ja oppimista

- Tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa sekä monialainen yhteistyö
- Tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

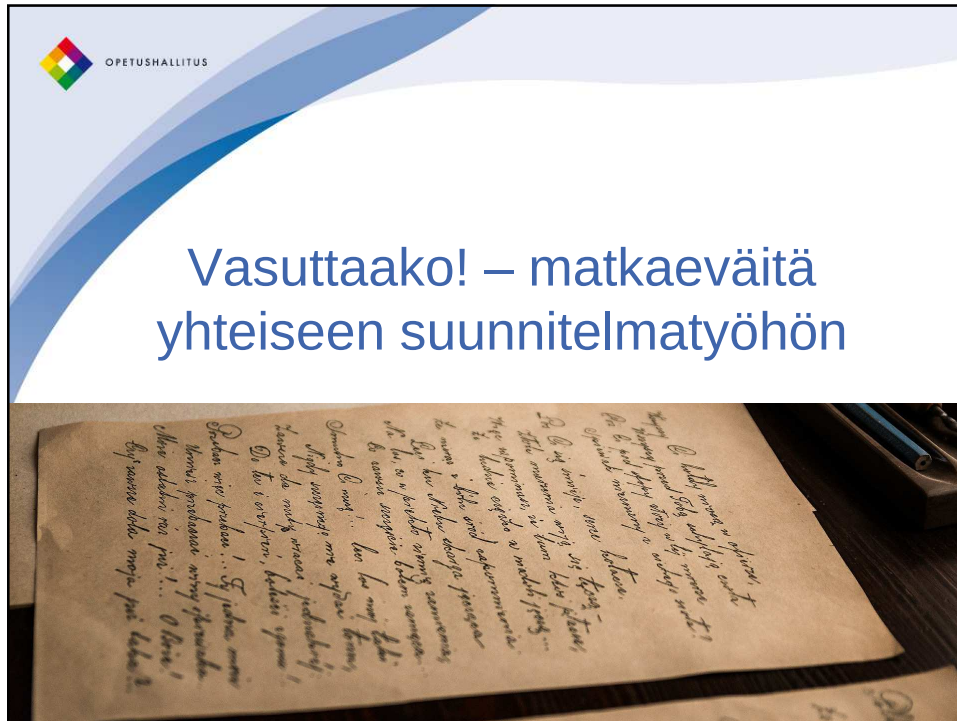

Kehityksen ja oppimisen tuki – keskeiset periaatteet

- Lähtökohtana lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet
- Rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista
 1. Pedagogiset, rakenteelliset ja hyvinvointia tukevat järjestelyt
- Lapsen tarvitsema tuki annetaan ensisijaisesti erilaisin joustavin järjestelyin lapsen omassa ryhmässä
- Lapsen tarvitsema tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

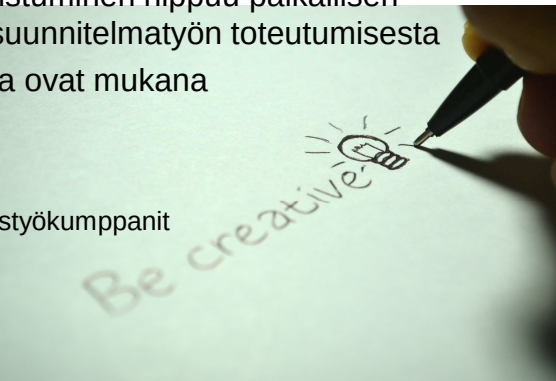

Prosessin merkitys

- ◆ Ilman vuorovaikutusta ja yhteistä pohdintaa ei päästä parhaaseen mahdolliseen tulokseen
- ◆ Uudistuksen onnistuminen riippuu paikallisen varhaiskasvatussuunnitelmatyön toteutumisesta
- ◆ Miten prosessissa ovat mukana
 - Henkilöstö
 - Lapset
 - Huoltajat
 - Muut yhteistyökumppanit

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

VASU2017

Paikallisen laadintaprosessin organisointi ja toteutus

- ◆ Pedagogisen johtamisen vahvistaminen
- ◆ Yhteistyön rakentaminen
- ◆ Työn rytmittäminen
- ◆ Työn resursointi
- ◆ Fokuksen pitäminen tavoitteissa
- ◆ Vasu-työn merkitys muuhun kehittämiseen

OPETUSHALLITUS

VASU2017

Varhaiskasvatuksen johtaminen on aina pedagogista johtamista

- ◆ Varhaiskasvatuksen tehtävä on pedagoginen; tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia
- ◆ Miten toiminnan ratkaisut tehdään niin, että ne parhaalla mahdollisella tavalla edistävät perustehtävän toteutumista
- ◆ Varhaiskasvatuksen toimintaa koskevien ratkaisujen tekeminen on johdon vastuulla

OPETUSHALLITUS

Pedagoginen johtajuus on jatkuvan muutoksen ja oppimisen johtamista

- ◆ Johtajuutta, joka
 - ilmaisee toiminnan moraalisen merkityksen ja päämäärän
 - ymmärtää muutosprosessin luonteen
 - luo ja tukee yhteisöä luomaan monipuolisia yhteistyösuhteita
 - tuottaa ja pitää huolta yhteisön kyvystä tuottaa ja jakaa tietoa
 - luo toimintaa yhteneväisyyttä ja johdonmukaisuutta
- ◆ Johtajuutta, joka välittää
 - energiaa
 - innostusta
 - toivoa

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Johtamisen työkalut

- ◆ Koko varhaiskasvatussuunnitelmaprosessi; tavoitteet, toimintakulttuuri, yhteistyö
- ◆ Selkeiden tavoitteiden/odotusten määrittely, delegointi
- ◆ Sisäiset työkäytännöt ja yhteistoiminnallisuus
- ◆ Arviointi- ja tutkimustiedon hankkiminen ja yhteinen käsittely
- ◆ Koulutus ja opitun yhteinen prosessointi
- ◆ Työpari, vierailut, yhteistyöverkostot
- ◆ Toiminnan säännöllinen arviointi ja "arviointilukutaidon" kehittäminen

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

VASU2017

Johtamista tarvitaan

- ◆ Riittävän ajoissa pohjaa luova keskustelu
- ◆ Erilaiset yhteistyömahdollisuudet
- ◆ Myönteinen ilmapiiri ja eri tahojen osallistuminen
- ◆ Kokonaiskuvan hahmottaminen uudistuksen merkityksestä ja tavoitteista
- ◆ Paikallisen laadinnan hyvä organisointi ja toteutus

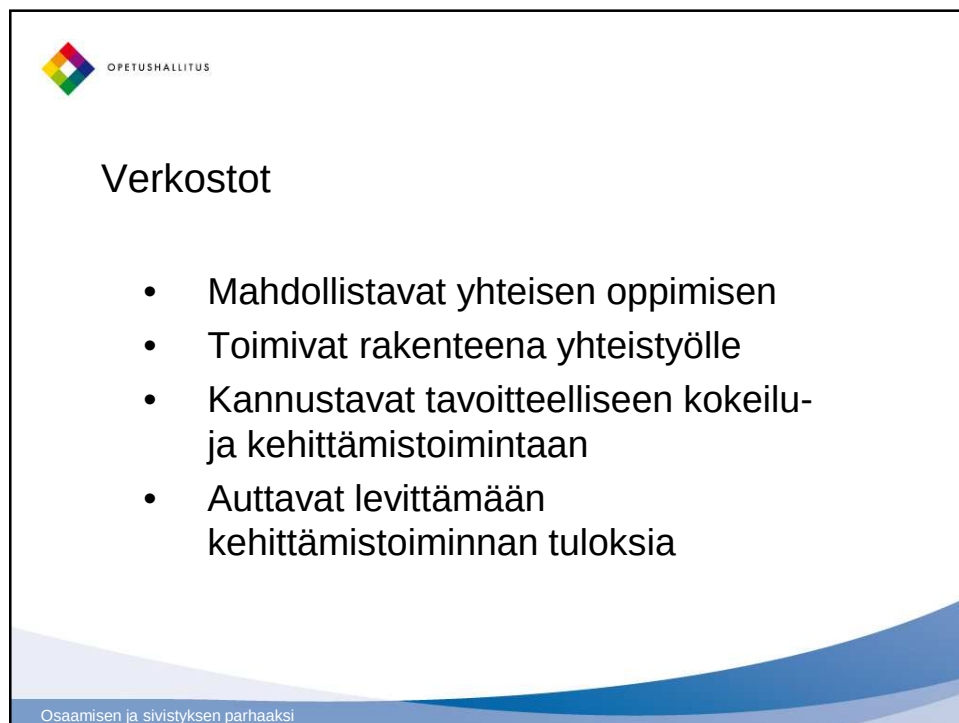
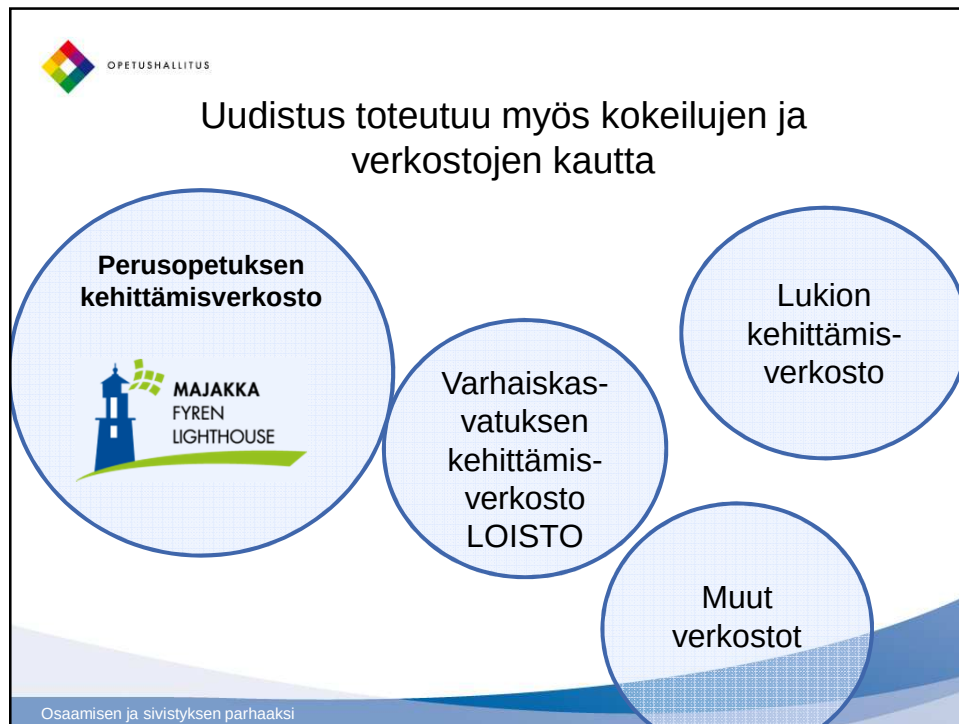
Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

OPETUSHALLITUS

Tukea paikalliseen työhön

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

Tukea paikalliseen työhön

- Koulutusyhteistyö AVI:n kanssa
- Kehittämisverkosto LOISTO
- Valtionavustukset
 1. Varhaiskasvatuksen kehittäminen
 2. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutus
 3. Kielikylpytoiminnan laajentaminen
- Vähälevikkinen materiaali S2 – opetukseen ja muu tukimateriaali

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

ePerusteet

Opintopolku ePerusteet

Esiopeetus Perusopetus Lukiokoulutus Ammatillinen peruskoulutus Ammatillinen aikuiskoulutus Opetussuunnitelmat

ePerusteet
ePerusteet-palvelussa voit tutustua voimassa oleviin opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteisiin. Perusteita julkaistaan palvelussa vaihtelevasti.

Valtakunnalliset ePerusteet

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016**
- Esiopeutuksen opetussuunnitelman perusteet 2014**
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015**
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014**
- Lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014**
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015**
- Lukioon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet**
- Ammatillinen peruskoulutus**

Uusimmat ePerusteet

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016**
18.10.2016 Varhaiskasvatus
- Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen ammattitutkinto 2016**
6.10.2016 Ammattitutkinto
- Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto**
1.9.2016 Erikoisammattitutkinto
- Rakennustuotannon erikoisammattitutkinto**
16.6.2016 Erikoisammattitutkinto
- Prosessiteollisuuden perustutkinto, voimassa**
1.8.2016 alkaen
- 16.6.2016 Ammatillinen perustutkinto**

Uutisia

- ePerusteet -palvelun AMOSAA -työkalun käyttöönotto**
14.9.2016
- Uudet opetussuunnitelmat on otettu käyttöön yleissivistävässä koulutuksessa**
23.8.2016
- Lukion ops-työkalu julkaistaan 22.2.2016**
15.2.2016
- Opetushallitus on julkaissut lukion ePerusteet**
25.1.2016
- svupalkki-näytä-kaikki**
- näytä-kaikki-uutiset**

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi

